

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Проректор з навчально-методичної роботи

Галина ЦЕМАШКАЛО

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань 23 "Соціальна робота"
Спеціальність 232 "Соціальне забезпечення"
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітня програма "Управління соціальною сферою"

Статус дисципліни вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання українська

Завідувач кафедри
соціальної економіки

Галина НАЗАРОВА

Харків
2022

АТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри соціальної економіки
Протокол № 13 від 26. 08. 2022 р.

Розробник(и):
Степанова Ека Рамінівна, к.е.н., доцент.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

«Соціальні комунікації» є обов'язковою навчальною дисципліною студентів спеціальності 232 «Соціальне забезпечення» першого (бакалаврського) рівня.

Актуальність вивчення дисципліни «Соціальні комунікації» обумовлена необхідністю оволодіння основами соціальних комунікацій.

Об'єктом навчальної дисципліни є основні складові елементи соціальних комунікацій.

Предмет навчальної дисципліни – система соціальних комунікацій.

Мета навчальної дисципліни: формування у майбутніх фахівців з соціального забезпечення соціально-комунікативної компетентності через засвоєння знань про основні технології соціальної комунікації; формування уявлень про окремі технології масової комунікації у форматі реалізації професійних завдань за фахом; розвиток і саморозвиток професійної етичної культури, необхідності дотримання етичних норм, професійних стандартів соціальних фахівців.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	2-4
Семестр	3-8
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Соціальна та економічна історія України	Міжнародні соціальні інституції та програми
Державне регулювання соціальної сфери	Соціальна економіка та політика
Основи соціальної політики	Соціальний захист та соціальне страхування

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	Пояснювати актуальні процеси у соціальній сфері та соціальному забезпеченні.
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	
Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	
Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави.	

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти соціальної комунікації

Тема 1. Тема 1. Сутність, структура і види соціальної комунікації.

1.1. *Комунікація як соціально-історичне явище.* Соціальна комунікація як умова існування соціуму. Генеза теорій масових і соціальних комунікацій та інформацій у XX-XXI століттях.

1.2. *Види, рівні й форми комунікативної діяльності.* мікрокомунікація, мідікомунікація, макро-комунікація. Методологічні проблеми теорії комунікації. Сутність і загальна характеристика процесу комунікації. Елементи комунікаційного процесу. Сучасні концепції комунікації.

1.3. *Комунікативна компетентність у системі професійної підготовки фахівця з соціального захисту.* Навички, необхідні для фахівця із соціального забезпечення.

Тема 2. Соціальна комунікація та її роль у суспільній сфері.

2.1. *Поняття соціальної комунікації.* Мета, принципи і закони соціальної комунікації. Завдання і функції соціальних комунікацій. Різновиди соціальної комунікації. Комунікація та її функції в суспільстві. Інформаційно-комунікаційні канали. Різновиди комунікаційних каналів. Еволюція соціальних комунікацій.

2.2. *Мова як символічна комунікативна система.* Вихідні канали: невербальний, вербальний, іконічний, символічний. Диференціація вихідних каналів і утворення каналів усної й документальної комунікації. Художні й технічні канали комунікації.

2.3. *Інформаційно-комунікаційний менеджмент: поняття і типологія.* Формування електронних комунікаційних каналів.

2.4. *Пам'ять як об'єкт комунікаційної діяльності.* Соціальна пам'ять. Комунікація і суспільна свідомість. Комунікаційні аспекти соціалізації.

Тема 3. Моделі і технології соціальної комунікації.

3.1. *Структура соціально-комунікативного знання.* Формування основних аспектів теорії комунікаційної взаємодії: мовні, соціальні, технічні, психологічні. Проблемне поле досліджень: комунікаційна природа соціальної реальності, механізм комунікаційних зв'язків, структурно-організаційні та функціонально-змістовні характеристики комунікаційних систем.

3.2. *Соціально-комунікативний інжиніринг.* Соціальні комунікації з позиції соціально-комунікаційного інжинірингу за О.М. Холодом.

3.3. *Основні елементи комунікативного процесу.* Структурні моделі комунікації. Поняття бар'єру в комунікаційному процесі та причини їх виникнення.

3.4. *Комунікаційні бар'єри та їх види.* Психологічні та соціальні бар'єри. Комунікаційні бар'єри та способи їх подолання. Проблема розуміння в комунікативному процесі.

Змістовий модуль 2. Система соціальних комунікацій

Тема 4. Структура та види комунікацій.

4.1. *Типи, види, функції комунікацій.* Мовне спілкування як засіб комунікації. Види комунікації. Суперечка як різновид мовної комунікації. Стратегія і тактика аргументації.

4.2. *Уміння говорити та слухати.* Зворотній зв'язок в говорінні і слуханні. Застосування умінь говоріння і слухання для підвищення ефективності комунікації соціального працівника

4.3. *Сутність і особливості невербальної комунікації.* Пара- і екстралінгвістичні компоненти невербальної комунікації. Міміка і погляд. Жести. Організація простору і часу. Поза і хода. Контакт очей.

Тема 5. Рівні комунікації.

5.1. *Поняття міжособистісної комунікації.* Стратегія і тактика міжособистісної комунікації.

5.2. *Почуття і емоції як комунікативні дії.* Основні емоційні індикатори соціальної комунікації.

5.3. *Поняття масової комунікації.* Сутність масової комунікації та її основні складові. Структура та функції масової комунікації. Ефективність масової комунікації. Функціональна спрямованість масової комунікації.

5.4. *Зв'язки з громадськістю (PR) як вид комунікації.* Комунікація в державних і громадських структурах. Комунікація в економічній, виробничій і комерційній сферах. Роль комунікації в корпоративній діяльності. Комунікація в різних галузях соціальної сфери: освіта, культура, охорона здоров'я, спорт тощо.

Тема 6. Масова комунікація

6.1. *Засоби масової комунікації: поняття, функції.* Основні елементи масової комунікації. Її принципи та функції

6.2. *Публічна комунікація.* Соціальний театр, соціальна бібліотека, соціальні акції, конференції, круглі столи, організаційна фасилітація.

6.3. *Масова комунікація.* Соціальна реклама, соціальна пропаганда, соціальне кіно.

6.4. *Маніпулювання суспільною свідомістю.* Імідж та рекламування. Вплив засобів масової комунікації на формування установок і соціальних стереотипів.

Тема 7. Структура та діяльність медій. Принципи та відповідальність

7.1. *Свобода медій.* Основні принципи та сутність медій. Різноманітність медій. Якість інформації.

7.2. *Медійна рівність.* Основні елементи медійної рівності.

Перелік практичних та семінарських занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг-план» навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни «Соціальні комунікації» використовуються традиційні методики інформаційно-рецептивної та репродуктивної спрямованості, а також сучасні методи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, які передбачають застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції, міні-лекції, дискусії, ділові ігри, роботу в малих групах.

Для реалізації визначених компетентностей освітньої програми та активізації освітнього процесу на практичних заняттях з дисципліни «Соціальні комунікації» передбачено застосування таких методів навчання як: міні-лекції (Тема 1, 2, 3, 7), семінари-дискусії (Тема 5, 6), ділові ігри (Тема 4), проблемні лекції (Тема 6).

Під час проведення лекційних та практичних занять використовуються: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький методи викладання.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи

включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних і семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти екзамен, – 35 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену згідно з графіком навчального процесу (максимальний бал, який можна отримати на екзамені, – 40; мінімальний бал, що дозволяє успішно скласти екзамен, – 25).

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

За роботу на лекційному занятті студент може отримати додатковий бал наприкінці семестру за умов присутності на відео-лекціях.

За роботу на практичному занятті студент може отримати 5 балів за умов виконання практичних завдань (усього 30 балів за семестр).

Під час перевірки викладачем домашнього завдання оцінюється якість засвоєного матеріалу на лекційних та практичних заняттях.

На семінарських заняттях оцінюється участь студента в обговоренні питань семінарського заняття (20 балів за семестр), усні доповіді, проводяться експрес-опитування та підсумкова письмова контрольна робота (10 балів за семестр).

Поточний контроль успішності навчання у формі перевірки доповіді за заданою тематикою здійснюється 4 рази за семестр на семінарських заняттях, усно. Максимальна оцінка за доповідь – 5 бали (усього 20 балів за семестр), її можна отримати, якщо доповідь має логічну структуру, висновки є аргументованими, теоретичний матеріал викладений вільно із розумінням основних понять.

Поточний контроль успішності навчання у формі проведення письмової контрольної роботи (тестування) здійснюється на практичному занятті 2 рази за семестр. Максимальна оцінка – 5 (усього 10 балів за семестр).

Позааудиторна самостійна робота студента (СРС) в межах навчальної дисципліни «Соціальні комунікації» включає: опрацювання лекційного матеріалу, поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань, про які викладач повідомляє студентів; пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; підготовку доповідей; перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт; систематизацію вивченого матеріалу для підготовки до семестрового екзамену. Результати СРС перевіряються і оцінюються під час аудиторного поточного контролю – усних опитувань, доповідей і письмових робіт.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається з 4-х завдань (1 блоку тестів, 1 стереотипне, 1 діагностичне та 1 евристичне завдання), які дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента та рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної «Відомості обліку успішності».

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімум можлива кількість балів за поточний контроль упродовж семестру – 35 та мінімум можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів,

отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: «60 і більше балів – зараховано», «59 і менше балів – не зараховано» та заноситься у залікову «Відомість обліку успішності» навчальної дисципліни.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти соціальної комунікації			
ТЕМА 1. Сутність, структура і види соціальної комунікації	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекції 1 та 2 за питаннями: 1. Комунікація як соціально-історичне явище. 2. Види, рівні й форми комунікативної діяльності. 3. Комунікативна компетентність у системи професійної підготовки фахівця з соціального захисту.	Активна робота на лекції	
	Практична робота 1. Вправа "Асоціації", проходження тесту на визначення емоційного інтелекту	Виконання практичної роботи	5
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття		
ТЕМА 2. Соціальна комунікація та її роль у суспільній сфері	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекції 3 та 4 за питаннями: 2. Поняття соціальної комунікації. 2. Мова як символічна комунікативна система. 3. Інформаційно-комунікаційний менеджмент: поняття і типологія. Формування електронних комунікаційних каналів. 4. Пам'ять як об'єкт комунікаційної діяльності. Соціальна пам'ять. Комунікація і суспільна свідомість. Комунікаційні аспекти соціалізації.	Активна робота на лекції	
	Практична робота 2 та 3. Вирішення задач, спрямованих на визначення соціальної комунікації	Виконання практичної роботи	5
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття		
ТЕМА 3. Моделі і технології соціальної комунікації	<i>Аудиторна робота</i>		
	1. Структура соціально-комунікативного знання. 2. Соціально-комунікативний інжиніринг. 3. Основні елементи комунікативного процесу. 4. Комунікаційні бар'єри та їх види.	Активна робота на лекції	
	Практична робота 4. Семінарське заняття за темою 3	Виконання практичної роботи	5
		Доповідь	5

	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття		
Змістовий модуль 2. Система соціальних комунікацій			
ТЕМА 4. Структура та види комунікацій.	1. Типи, види, функції комунікацій. 2. Уміння говорити та слухати. 3. Сутність і особливості невербальної комунікації.	Активна робота на лекції	
	Практична робота 5. Ділова гра "Запобігання соціально-трудоному конфлікту щодо скорочення штатів	Виконання практичної роботи	5
		Доповідь	5
	Самостійна робота		
Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття			
ТЕМА 5. Рівні комунікації.	1. Поняття міжособистісної комунікації. 2. Почуття і емоції як комунікативні дії. 3. Поняття масової комунікації. 4. Зв'язки з громадськістю (PR) як вид комунікації..	Активна робота на лекції	
	Практична робота 6. Семінарське заняття за темою 5.	Виконання практичної роботи	5
		Доповідь	5
	Самостійна робота		
Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до колоквиуму заняття			
ТЕМА 6. Масова комунікація	1. Засоби масової комунікації: поняття, функції. 2. Публічна комунікація. 3. Масова комунікація. 4. Маніпулювання суспільною свідомістю.	Активна робота на лекції	
	Практична робота 7. 1. Скласти перелік міжнародних неурядових організацій, відомих вам з різних джерел	Колоквиум	10
		Самостійна робота	
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття		
ТЕМА 7. Структура та діяльність медій. Принципи та відповідальність	Аудиторна робота		
	1. Свобода медій. 2. Медійна рівність. Основні елементи медійної рівності.	Активна робота на лекції	
	Практична робота 8. 1. Семінарське заняття за темою 7.	Виконання практичної роботи	5
		Доповідь	5
Самостійна робота			
Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття			
Іспит			40
Разом			100

Рекомендована література

Основна

1. Комунікація і культура в глобальному світі // за ред. Є.Бистрицького, С. Пролєєва, Р. Зимовця. – К : Дух і Літера, 2020. – 416 с.
2. Соціальні комунікації: тенденції розвитку : Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. й доп. – К. : Видавництво «Білий Тигр», 2018. – 370 с.
3. Виходець О.М. Соціальні комунікації в культурі української організації : монографія / О.М. Виходець – О. : Олтех, 2018. – 285 с.

Додаткова

4. Чудовська І. Соціологія масових комунікацій: Навч. посіб. / І. Чудовська.- Київ: 2021. - 235 с.
5. Соціальні комунікації в мережі Internet : навч. посібник / Ю. О. Серов, С. С. Федущко. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 236 с

Інформаційні ресурси в Інтернеті

6. Лайфхаки для ефективного спілкування: як комунікувати, що читати та яких помилок уникати [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сторінки :<https://happymonday.ua/jak-rozvynuty-komunikatyvni-navychky>
7. Лавриш Ю. Ефективна комунікація – у розумінні специфіки часу [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сторінки : <http://popefrancis.org.ua/?p=1540>
8. Соціальна інженерія (соціологія) [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сторінки : <http://ru.wikipedia.org/wiki/>